

Yakın Partner Şiddeti Mağduriyetinde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Şema Alanları: Sistematik Derleme

Early Maladaptive Schemas and Schema Domains in Intimate Partner Violence Victimization: A Systematic Review

 Serra Kaya¹, Begüm Öztürk¹, Burçin Akın Sarı¹

¹Başkent Üniversitesi, Ankara

Öz

Güncel sistematik derlemenin amacı, yakın partner şiddeti mağduru olan bireylerdeki ortak erken dönem uyumsuz şemaları ve şema alanlarını araştırmaktır. Bu derleme, erken dönem uyumsuz şemalarla yakın partner şiddeti arasındaki ilişkinin güncel bir katkısını literatüre sunmaktadır. Bu sistematik derleme, Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) protokolünün rehberliğinde hazırlanmıştır. Konuyla ilgili araştırma makalelerini bulmak için, PubMed, ProQuest, Scopus ve ScienceDirect veritabanları araştırılmıştır. Dahil etme kriterleri; İngilizce ya da Türkçe yayınlanan, yakın partner şiddeti mağdurlarının şemalarını inceleyen, son on yılda yayımlanan dergi makalelerinden oluşmaktadır. Seçilen makalelerin kalite kontrolü Standard Quality Assessment Criteria for Evaluating Primary Research Papers from a Variety of Fields kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu sistematik derleme için, dahil etme ve hariç tutma kriterleri doğrultusunda 11 makale bulunmuştur. Bu derleme sonucunda erken dönem uyumsuz şemaların, olumsuz çocukluk dönemi deneyimleri ve yakın partner şiddeti mağduru olma arasında aracı rolü olduğu bulunmuştur. Çoğunlukla, kopukluk/reddedilme şema alanı ve duygusal yoksunluk, güvensizlik/kötüye kullanılma, terk edilme ve zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık şemaları, yakın partner şiddeti mağduru olma ile anlamlı ilişki içinde bulunmuştur. Çalışmanın önemli sınırlılıkları arasında örneklemelerin çoğunun kadın olması, sadece nicel araştırmalardan oluşması ve sadece Türkçe veya İngilizce dilinde yazılan araştırmalardan oluşmasıdır.

Anahtar sözcükler: Erken dönem uyumsuz şemalar, şema alanları, flört şiddeti, yakın partner şiddeti

ABSTRACT

In this systematic review, the aim is to investigate the most common early maladaptive schemas (EMSs) and schema domains in intimate partner violence (IPV) victimization. It provides a more up-to-date contribution to the literature on the relationship between EMSs and IPV victimization. This systematic review follows the guidance of the Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) protocol. To find all relevant studies, a database search was conducted on PubMed, ProQuest, Scopus, and ScienceDirect. Our inclusion criteria consist of studies published in English or Turkish, studies in which IPV victims' schemas were explored, studies published in the last decade, and journal articles. The quality of selected studies was assessed with Standard Quality Assessment Criteria for Evaluating Primary Research Papers from a Variety of Fields. For this systematic review, 11 articles have been found relevant in line with our inclusion and exclusion criteria. Results of these studies showed that there is a mediator role of EMSs between negative childhood experiences and IPV victimization later in life. Mostly, disconnection/rejection domain and emotional deprivation, mistrust/abuse, abandonment, and vulnerability to harm and illness schemas were found to be associated with IPV victimization. Important limitations include that the samples of the studies mostly consist of women, that they consist of only quantitative studies, and that they consist of studies published in English and Turkish languages.

Keywords: Early maladaptive schemas, schema domains, dating violence, intimate partner violence

Giriş

Flört şiddeti, genç yetişkinlerde psikolojik ve ilişkisel zorluklara yol açan küresel bir sorundur; ancak, bu konuda yeterli müdahale programları hayata geçirilmemiştir. İstanbul Sözleşmesi'ne göre, kadına yönelik şiddet cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak anlaşılmaktadır ve insan hakları ihlali niteliği taşımaktadır (Bakırcı 2015). Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen önceki araştırmalara göre, 11 ila 16 yaş arasındaki genç bireylerin %46'sı yakın partner şiddetine maruz kaldığını belirtmiştir (Borges ve Dell'Aglia 2020). Flört şiddetinin en yüksek oranlarına sahip ülkelerinden birisi olan Brezilya'da, genç bireylerin %86.9'u cinsel, sözel ve fiziksel türde yakın partner şiddetine maruz kaldığını belirtmektedir (Borges ve Dell'Aglia 2020). Ek olarak, Türk üniversite öğrencilerinin

%28.6'sı flört şiddetine maruz kaldıklarını beyan etmiştir (Çelik ve Çelik 2022). Bir çalışmanın sonuçlarına göre, 12 ile 21 yaş arasındaki heteroseksüel romantik ilişki içerisinde bulunan ergenlik çağındaki her 10 bireyden 3'ünün yakın partner şiddetine maruz kaldığı ortaya konulmuştur (Halpern ve ark. 2001). Türkiye'de yürütülen bir başka çalışmada, 12-18 yaş grubundaki genç kızların %49.2'si cinsel flört şiddeti ile karşılaştıklarını bildirmiştir (Unlu ve Cakaloz 2016). Günümüze kadar, birçok şiddet türü araştırılmış ve literatürde tanımlanmıştır. Bilişsel şemalar ve flört şiddeti mağduriyeti arasındaki ilişki ise kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Buna karşın, mevcut araştırmaların fazlalığı göz önüne alındığında, incelemeyi belirli bir zaman aralığı ile sınırlamak daha güncel bulgular elde etmeye olanak sağlayabilir. Bu sistematik derleme, flört şiddeti-fiziksel şiddet, psikolojik/duygusal/siber istismar da dahil olmak üzere- ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla hazırlanmıştır.

Flört şiddeti partnerlerin birbirine zarar verme amacıyla romantik ilişki içerisinde kullandığı fiziksel güç ve tehdit şeklinde tanımlanmıştır (Sugarman ve Hotaling 1989). Sugarman ve Hotaling (1989) flört şiddeti kategorisine psikolojik bileşeni dahil etmese de, literatürde flört şiddeti daha kapsamlı biçimde ele alınmaktadır. Daha geniş bir anlamda, flört şiddeti romantik bir ilişki içerisinde sözlü ve fiziksel tehditler ile birlikte tacizi de kapsayabilir (Lewis ve Fremouw 2001). Bu geniş bakış açısına dayanarak flört şiddetinin fiziksel boyutu, partnere verilen fiziksel zararın derecesine bağlı olarak hafif, orta ve şiddetli olarak sınıflandırılabilir. Psikolojik veya duygusal boyutu ise aşağılanma ve eleştiri gibi davranışları içerebilir (Offenhauer ve Buchalter 2011).

Bağlanma kuramı, bakım veren ile çocuk arasındaki ilişkinin, çocuğun psikososyal gelişimini nasıl etkilediğini ve bu ilişkinin çocuğun gelecekteki kişilerarası ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini açıklayan teorik bir çerçevedir. Bağlanma kuramı perspektifine bakıldığında, çeşitli çalışmalar bağlanma kaygısının hem yakın partner şiddeti mağduriyeti hem de failliği ile ilişkili olduğunu öne sürmüştür (Henderson ve ark. 2005, Finkel ve Slotter 2007, Allison ve ark. 2008). Bu olgunun mantıklı bir açıklaması, bağlanma kaygısı yüksek bireylerin sıklıkla derin bir terk edilme korkusu ve düşük özsaygı yaşamaları olabilir. Bosmans ve arkadaşları (2010)ya göre, bağlanma kaygısı, aidiyet duygusu ve reddedilmeye karşı artan hassasiyet arasında güçlü bir ilişki vardır. Bağlanma kuramı, karşılanmamış çocukluk ihtiyaçlarına dayanır ve bu ihtiyaçlar yaşam boyunca belirgin izler bırakır. Romantik ilişkilerde, karşılanmamış çocukluk ihtiyaçlarından kaynaklanan bağlanma kaygısı, bireylerin bilişsel farkındalık ve içgörü geliştirme yetilerini olumsuz etkileyebilir. Bu etmenler, bireyleri ilişkilerinde saldırgan davranışlar sergilemeye veya istismara uğradıkları ilişkilerde kalmaya yönlendirebilir ve böylece hem mağduriyet hem de faillik olasılığını artırabilir.

Bağlanma kuramında, bakım veren temelli ilişki kalıplarının sonraki yakın ilişkilerde tekrar etme eğilimi açıklanmış olsa da, bu süreç şemalar aracılığıyla daha ayrıntılı biçimde kavramsallaştırılmış ve bilişsel süreçlere vurgu yapılmıştır (Bosmans ve ark. 2010). Anılar, bilişsel süreçler ve duygular erken dönem uyumsuz şemaların gelişiminde önemli rol oynar (Bosmans ve ark. 2010). Erken çocukluktan gözlemlenen davranışlar, örneğin bakım verenlerin davranışları, zihinsel temsiller olarak içselleştirilebilir. Buna paralel olarak, sosyal öğrenme şemaların gelişiminde önemli bir rol oynayabilir. Bu süreç, başkalarının, özellikle de bakım verenlerin davranışlarının gözlemlenmesini ve bunların taklit edilip modele dönüştürülmesini kapsar (Bandura 1977). Çocuğa yönelik veya bakım verenler arasında gerçekleşen saldırgan davranışlara maruz kalmak, ya da saldırganlığa uğramak, çocuğun bu etkileşimleri gözlemleyip taklit etmesine ve içselleştirilmesine neden olabilir; bu da gelecekteki ilişki dinamiklerini şekillendiren kalıcı zihinsel temsillerin oluşmasına yol açar.

Çocuklukta aile içi şiddete tanık olan veya maruz kalan kişiler, ilerleyen dönemde romantik ilişkilerinde şiddeti bir çatışma çözme yöntemi olarak algılayabilirler. Bu durum, şiddetin yalnızca bireysel bir tepki veya tutum olmadığını, aynı zamanda gözlemsel öğrenme yoluyla öğrenilebileceğini ve kuşaklar boyunca aktarılabilirliğini göstermektedir (Ehrensaft ve ark. 2003). Dolayısıyla, sosyal öğrenme ayrıca bilişsel şemaların gelişmesinde, yakın partner şiddeti mağduriyeti ve failliğinde kritik bir role sahip olabilir.

Flört şiddeti aynı zamanda yakın partner şiddeti olarak isimlendirilebilir (Jennings ve ark. 2017). Bu nedenle, bu sistematik derlemede bu iki terim eş anlamlı olarak ele alınmıştır. Bu sistematik derlemeye dahil edilen makalelerde hem 'yakın partner şiddeti' hem de 'flört şiddeti' terimleri kullanılmıştır. Kadınlar arasında görülen bu tür şiddet mağduriyeti ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişki incelenecektir.

Psikolojide 'şema' terimi genel olarak, bireylerin dünyayı anlamalarına ve yorumlamalarına yardımcı olan bir örüntü veya zihinsel yapı olarak tanımlanmaktadır (Rafaeli ve ark. 2013). Şema Terapide erken dönem uyumsuz şemalar yer almaktadır. Jeffrey Young ve arkadaşlarının 2003 yılında yayımlanan Schema Therapy: A Practitioner's Guide adlı kitabında belirtildiği üzere, erken uyarı şemalar, bireyin yaşamı boyunca devam eden işlevsiz bilişsel örüntülerdir ve kişinin yaşamının erken dönemlerinde (çocukluk ve ergenlik) oluşurlar. Erken dönem uyumsuz şemaların temelini temel bakım veren ile birlikte başlayan deneyimler, duygular, anılar, düşünceler ve hisler oluştur (Young ve ark. 2003). Şemalar, çocukluk döneminde bakım veren tarafından karşılanmamış fiziksel, psikolojik ve duygusal ihtiyaçlardan ve erken dönemde yaşanan negatif deneyimlerden doğabilir. Benzer durumlarla karşılaşıldığında (şemalar tetiklendiğinde), bireyler olumsuz duygularla başa çıkmak için belirli tepkiler verebilirler (Young ve ark. 2003).

Toplam 18 erken dönem uyumsuz şema bulunmaktadır. Bunlar şunlardır: terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/istismar, duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç, sosyal izolasyon/yabancılaşma, bağımlılık/yetersizlik, zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık, iç içe geçmişlik/gelişmemiş benlik, başarısızlık, haklılık/üstünlük, yetersiz özdenetim/özdisiplin, boyun eğme, kendini feda, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık (Young ve ark. 2003). Young, erken dönem uyumsuz şemalar kavramını ortaya koyduğundan bu yana, çeşitli çalışmalar şemaları incelemiş ve bunların birçoğu yakın partner şiddeti mağduriyetine de odaklanmıştır. 18 adet bulunan erken dönem uyumsuz şemalar, şema alanları olarak adlandırılan geniş kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Bu şema alanları, "karşılanmamış duygusal ihtiyaçları" temsil etmektedir (Young ve ark. 2003).

Kopukluk ve Reddedilme şema alanına; terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/istismar, duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç ve sosyal izolasyon/yabancılaşma şemaları dahildir. Bu şemaların ortak özellikleri arasında duygusal bağ kurmada güçlük, yalnızlık, düşük öz-değer ve ilişkilerde güven sorunları bulunur. Bu durum, bireyin duygusal ihtiyaçlarının yeterince karşılanmamış olabileceğini ve empati, güven ile saygı geliştirmede zorluk yaşayabileceğini göstermektedir (Martin ve Young 2010). Söz konusu bireyler, çocukluklarını duygusal olarak yoksun, soğuk ve ilgisiz ebeveynler eşliğinde geçirmiş olabilirler. Zedelenmiş Özerklik alanı altında, bağımlılık/yetersizlik, zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık, iç içe geçmişlik/gelişmemiş benlik ve başarısızlık şemaları yer almaktadır. Bu şemalar, bireylerin bağımsızlıklarını ve öz-değerlerini fark etmelerini engelleyen özelliklerle karakterizedir. Ayrıca, bireylerin başkalarından bağımsız olarak hareket etmesini de güçleştirir (Martin ve Young 2010). Zedelenmiş Sınırlar alanına, ayrıcalık/büyüklik duygusu ve yetersiz özdenetim/özdisiplin şemaları dahildir. Bu şemalar, bireyin kendilik algısını olumsuz etkileyerek, yeteneklerini yanlış değerlendirmesine ve ulaşılması güç hedefler belirlemesine neden olabilir. Ayrıca, bireylerin kişisel gelişim süreçlerinde zorluklar yaşamalarına yol açabilir (Martin ve Young 2010). Diğerleri Yönelimlilik alanı altında, boyun eğme, kendini feda ve onay arayışı/takdir arayışı şemaları yer almaktadır. Bu üç şema, genellikle bireylerin kendi isteklerini ve ihtiyaçlarını ihmal ederek, başkalarını memnun etmek veya cezadan kaçınmak amacıyla başkalarının isteklerini önceliklendirmesi ile ilişkilidir. Bu şemalar, bireylerin kendi istek ve duygularını bastırmalarından kaynaklanır. Ebeveynlerin ihtiyaç ve istekleri çocuklarının ihtiyaç ve isteklerinin önüne geçtiğinde bu şemanın ortaya çıkma eğilimi görülmektedir (Martin ve Young 2010). Aşırı Uyarılma ve Bastırılmışlık alanı altında, olumsuzluk/kötümserlik, duygusal engelleme, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları yer almaktadır (Young ve ark. 2003). Bu alandaki şemaların ortak özellikleri arasında, bireylerin kendi duygu ve düşüncelerini kendi iyilik hallerinden ödün vererek bastırmaları, hata yapmaktan kaçınma gereksinimi ve yüksek beklentilere direnememeleri bulunmaktadır (Martin ve Young 2010).

Güncel sistematik derlemede, erken dönem uyumsuz şemalar ve şema alanları incelenmiştir. Bilişsel şemaları anlamak ve erken dönem uyumsuz şemalarla çalışmak birçok alanda önem arz etmektedir çünkü bireyler erken dönem çocukluk deneyimleriyle ilgili olarak çeşitli içgörüler kazanabilirler ve güncel yaşamlarını anlamlandırabilirler. Bireyler deneyimlemiş oldukları çevreyle (önemli yaşam olayları, bakım verenleri ve çocukluk arkadaşlıkları) ilgili olarak bilgi edinirler. Gelecekteki yakın partner şiddeti mağduriyeti, bireylerin sahip olduğu erken dönem uyumsuz şemalarla ilişkili olabilmektedir. Bu doğrultuda, güncel sistematik derleme konusuyla ilgili güncel çalışmaları gözden geçirmektedir. Bu sistematik derleme, yakın partner şiddetine maruz kalan bireyler arasında en sık bildirilen erken dönem uyumsuz şemaları ve şema alanlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Spesifik olarak, güncel derleme nedensel mekanizmalar veya kültürel farklılıklar ile ilgili çıkarımlar yapmadan yakın partner şiddeti mağdurları arasında erken dönem uyumsuz şemaların varlığını ve örüntülerini inceleyen çalışmalardan elde edilen ampirik bulguları sentezlemeyi hedeflemiştir. Bu sistematik derlemenin temel amacı, alanda var olan mevcut literatürü düzenli bir şekilde özetlemek, yaygın olarak bildirilen erken dönem uyumsuz şemaları ve tekrar eden bulguları öne çıkarmaktır. Yakın partner şiddeti ile ilgili mevcut çalışmalar genellikle dışsal ve durumsal faktörleri (ör. ekonomik bağımlılık, sosyal destek eksikliği) ön plana çıkarmışken, bu derleme yakın partner şiddeti mağdurlarında görülen içsel bilişsel ve duygusal örüntüler—özellikle erken dönem uyumsuz şemaları—hakkındaki kanıtları bir araya getirmeyi hedeflemektedir.

Bunu yaparken, güncel derleme mevcut bilgi birikimindeki boşlukları (ör. çalışmaların ortaya koyduğu erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi ve raporlanmasındaki tutarsızlıklar) belirleyerek literatüre katkı sağlamaktadır. Bu derlemenin amacı, erken dönem uyumsuz şemaların yakın partner şiddeti mağduriyetindeki işlevsel rolünü değerlendirmek veya bu dinamiklerin kültürel belirleyicilerini incelemek değildir. Bunun yerine, kapsamını betimleyici bir sentez ile sınırlamakta ve gelecekte bu karmaşık soruları daha doğrudan ele alabilecek araştırmalar için zemin hazırlamaktadır. Bu amaca paralel olarak, güncel sistematik derlemenin temel araştırma sorusu yakın partner şiddeti mağduriyetinde görülen en yaygın erken dönem uyumsuz şemaların neler olduğudur.

Yöntem

Protokol

Güncel sistematik derleme, Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) protokolüne uygun olarak, yakın partner şiddeti mağduriyeti ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiye dair yürütülmüştür. (Page ve ark. 2020) (Şekil 1).

Bilgi Kaynakları ve Araştırma Stratejisi

Bu sistematik derleme için literatür taraması 1 Aralık 2023 ile Mart 2025 tarihleri arasında PubMed, ProQuest, Scopus ve ScienceDirect veri tabanları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Kapsamlı bir tarama sağlamak amacıyla tüm ilgili anahtar kelimeler bu veri tabanlarında uygulanmıştır. Kullanılan anahtar kelime sorgusu şu şekildedir: ("early maladaptive schemas" OR "schema domains" OR "schemas" OR "schema therapy") AND ("dating violence" OR "partner violence" OR "intimate partner violence" OR "dating violence victimization" OR "domestic violence"). Bu anahtar kelimeler, derlemeye dahil edilecek tüm ilgili çalışmaları belirlemek için kullanılmış ve ayrıca dâhil edilen çalışmaların kaynakça listeleri de incelenmiştir.

Dahil Edilme Kriterleri

Dahil edilme ve hariç tutma kriterleri iki yazar tarafından ortaklaşa belirlenmiştir. Bu derleme için kaynaklar seçilirken uygulanan dahil edilme kriterleri: 2015-2025 yılları arasında yayımlanmış, İngilizce veya Türkçe yazılmış ve yakın partner şiddeti mağdurlarının şemalarını inceleyen dergi makaleleri olmaları. 2015 sonrası yayımlanan çalışmaların dâhil edilmesinin nedeni, internet teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak yakın partner şiddeti mağduriyetine ilişkin verilerin ve kadınlara yönelik şiddet istatistiklerinin erişilebilirliğinin ve analizinin son dönemde artmış olmasıdır (UN Women 2025). Ayrıca, yakın partner şiddeti mağduriyetine ilişkin kavramsal anlayış da son yıllarda genişlemiştir. Teknoloji ve internetin ilerlemesiyle birlikte yakın

partner şiddeti mağduriyetinin siber biçimi, fiziksel ve psikolojik formlarıyla birlikte güncel çalışmalarda giderek daha fazla incelenmektedir (Lu ve ark. 2021). Keles ve arkadaşları (2019), Pew Araştırma Merkezi'nin 2015 tarihli bir araştırmasına atıfla, ergenlik çağındaki bireylerin %92'sinin en az bir sosyal medya platformunu aktif olarak kullandığını bildirmiştir. Sosyal medya ve internet kullanımındaki küresel artış göz önünde bulundurulduğunda, bu platformların yakın partner şiddeti mağduriyeti üzerindeki etkisinin—siber takip dahil— çağdaş çalışmalarda dikkate alınması gerekmektedir. Bununla birlikte, bireylerin yakın partner şiddeti mağduriyetine maruz kalma biçimleri, önceki yıllara kıyasla çevrimiçi platformlara kaymış olabilir.

Ek olarak, güncel sistematik derleme güvenilir bulgulara ulaşabilmek adına psikometrik olarak güvenilir ölçüm araçlarını kullanmayı amaç edinmiştir. Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda başlıca kullanılan ölçüm aracı, Jeffrey Young tarafından 1990'lı yılların başında geliştirilen Young Şema Ölçeği-Uzun Formu'dur (Young 1998). Young Şema Ölçeği-Uzun Formu başlangıçta 15 adet erken dönem uyumsuz şemayı ölçmek amacıyla toplam 75 maddeden oluşacak biçimde 5'li Likert tipi ölçek maddeleri halinde geliştirilmiştir. (Young 1998). Young Şema Ölçeği'nin en güncel versiyonu olan, 18 adet erken dönem uyumsuz şemayı içeren ve toplam 90 maddeden oluşan Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3'ün geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları analiz edilmiştir (Young 2005). Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3, ölçeğin en güncel versiyonudur ve tüm erken dönem uyumsuz şemaları içererek erken dönem uyumsuz şemaları daha kapsamlı şekilde ele aldığı düşünülmektedir. Ölçeğin güncel versiyonu son yıllarda akademik çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Dolayısıyla, son 10 yılda yayımlanmış çalışmaları mevcut sistematik derlemeye dahil etmek psikometrik titizliğin sağlanması ve sistematik derlemenin geçerliliğini arttırması açısından önemlidir. Ayrıca, dahil edilen çalışmaların bulgularının daha doğru şekilde yorumlanmasına olanak sağladığı düşünülmektedir.

Hariç Tutma Kriterleri

Bu derlemede, şu hariç tutma kriterleri uygulanmıştır: yalnızca yakın partner şiddeti failliğini temel alan çalışmalar, İngilizce ve Türkçe dilleri dışında yayımlanmış çalışmalar, kitap bölümleri, meta-analizler, doktora/tez çalışmaları, vaka sunumları, literatür ve sistematik derlemeler, konferans bildirileri ve 2015'ten önce yayımlanmış çalışmalar.

Çalışmaların Seçilmesi

Literatür taraması iki yazar tarafından ortaklaşa yürütülmüş olup, PubMed, ProQuest, Springer ve ScienceDirect veri tabanları kullanılarak toplam 2777 kayıt elde edilmiştir. Takiben, tüm kayıtlar literatür taramasını kolaylaştırmak ve hariç tutma kriterlerini uygulayabilmek amacıyla Microsoft Excel'e aktarılmıştır. Ardından, tüm çoğaltılmış kayıtlar (n = 237) temizlenerek hariç tutma süreci başlatılmıştır. Kalan 2540 kayıttan, 2015-2025 yılları arasında yayımlanmamış çalışmalar dışlanmıştır (n = 424). Ardından, kitap bölümleri, meta-analizler, vaka sunumları, literatür derlemeleri, konferans bildirileri ve sistematik derlemeler hariç tutulmuştur (n = 262). Daha sonra, İngilizce ve Türkçe dillerinde yayımlanmayan çalışmalar elenmiştir (n = 28). Ardından, çalışmaların başlıkları ve özetleri gözden geçirilmiş ve güncel derlemenin konusu ile ilişkili bulunmayan çalışmalar dışlanmıştır (n = 1657). Veritabanlarının hassasiyeti sebebiyle bazı çalışmalar araştırma sorusu ile ilgisiz bulunmuştur. İlgili çalışmalar, güncel çalışmanın konusunu doğrudan ele almadığından güncel derlemeden hariç tutulmuştur. İlgili çalışmaların başlıklarında veya özet bölümlerinde erken dönem uyumsuz şemalar ve yakın partner şiddeti mağduriyeti kavramları yer almaktaydı. Güncel sistematik derleme kapsamında, yalnızca her iki terimin de başlık veya özet kısımlarında birlikte yer aldığı çalışmalar dahil edilmiştir. Yalnızca yakın partner şiddeti failliğini inceleyen çalışmalar derleme kapsamı dışında bırakılmıştır (n = 128). Kalan 41 makalenin tamamı açık erişimli olup, erken dönem uyumsuz şemalarla ilişkili olmayan çalışmalar derleme kapsamı dışında bırakılmıştır (n = 30). Örneklemi yakın partner şiddeti mağdurlarından oluşmayan çalışmalar derleme kapsamı dışında bırakılmıştır (n = 1). Ek olarak, el ile tarama yöntemiyle bir çalışma daha belirlenmiş ve derleme kapsamına alınmıştır. Bu yöntem, ilgili çalışmaları belirlemek amacıyla dergi içeriklerinin manuel olarak incelenmesini içermekte olup, makalelerin kaynakça listelerinin incelenmesi de el ile tarama kapsamında değerlendirilmektedir (Craane ve ark. 2013). Sonuç olarak, bu sistematik derleme için 11 çalışma uygun bulunmuştur. Bu süreçte herhangi bir otomasyon aracından yararlanılmamıştır.

kontrol listesi kullanılmıştır: “evet” = 2, “kısmen” = 1, “hayır” = 0 ve “uygulanamaz (N/A)”. Puanlama birinci yazar tarafından yapılmış ve ardından ikinci yazar tarafından doğrulanmıştır.

Bulgular

Dahil Edilen Araştırmaların Özellikleri

Bu sistematik derlemeye dahil edilen 11 araştırma 2015 ve 2025 yılları arasında yayımlanmıştır. Bu araştırmalar şu ülkelerde yürütülmüştür: Türkiye (n = 3; Atmaca ve Gençöz 2016, Taşkale ve Soygüt 2016, Gündoğmuş ve ark. 2023), Brezilya (n = 1; Borges ve Dell’Aglıo 2020), İspanya (n = 1; Calvete ve ark. 2018), Fransa (n = 1; Pietri ve Bonnet 2017), İtalya (n = 1; Celsi ve ark. 2021), ABD (n = 1; Hassija ve ark. 2017), Polonya (n = 1; Sójta ve ark. 2023), ve Lübnan (n = 2; Rahme ve ark. 2020, Rahme ve ark. 2026). Kültürel çeşitliliği elde etmek adına çeşitli ülkelerden katılımcıları olan araştırmalar seçilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Dahil edilen araştırmaların özellikleri								
Kaynak	Örnekleme	Cinsiyet (N)	Yaş	Etnik Köken	Ölçüm Aracı	Araştırma Deseni	İstatistiksel Analiz	Bulgular
Atmaca ve Gençöz 2016	222	kadın	20-50	Türk	CTQ, CTS-2, YSQ-SF3	Kesitsel	Hiyerarşik regresyon analizi, paralel çoklu regresyon aracı analizi	Kopukluk/reddedilme şema alanı ve erken dönem olumsuz deneyimler, yakın partner şiddeti mağduriyetiyle anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur (p < .001).
Borges ve Dell’Aglıo 2020	525	kadın	14-19		CADRI, EDAAE-A, B-YSQ-A	Korelasyonel	Çoklu regresyon analizi, t-test	Yakın partner şiddeti mağduriyeti, terk edilme (p < .001) ve zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık şemasıyla (p < .01) anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur.
Calvete ve ark. 2018	933	488 kadın /445 erkek	13-18	İspanyol	ETV, YSQ-SF3, CADRI	Boylamsal	Yol analizi	Kopukluk/reddedilme şema alanı ve aile içi şiddete maruz kalmanın yakın partner şiddeti mağduriyetinin aracısı olduğu bulunmuştur (p = .02)
Celsi ve ark. 2021	268	134 kadın /134 erkek	18-30	İtalyan/ beyaz	CTQ-SF, YSQ-SF3, CDAQ	Kesitsel	Çoklu regresyon analizi, korelasyonel analiz	Duygusal yoksunluk şeması çevrimiçi partner istismarı ile anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur (p < .001).
Pietri ve Bonnet 2017	80	40 kadın /40 erkek	18-62		YSQ-SF3, The Life Events Questionnaire, TCI	Kesitsel	Lojistik regresyon analizi	Şiddet mağdurları kopukluk/reddedilme şema alanında daha yüksek skorlar almıştır (p < .05)
Rahme ve ark. 2025	1655	kadın		Lübnanlı	Sociodemographic data, YSQ-SF3, Partner Abuse Scale, CASRS-12	Kesitsel	ANOVA, Pearson korelasyon analizi, düzenleyici değişken analizi (PROCESS MACRO)	Kopukluk/reddedilme ve zedelenmiş otonomi şema alanları yakın partner şiddeti mağduriyetiyle anlamlı şekilde ilişkilidir.
Gündoğmuş ve ark. 2023	75	kadın	18-65		PBQ-SF, ECR-S, BDI	Korelasyonel	Korelasyon analizi, Stepwise regresyon analizi, değişken analizi	Aşırı uyarılma/bastırılmışlık şema alanı hariç bütün şema alanları yakın partner şiddeti mağduriyetiyle anlamlı derecede ilişkilidir (p < .05).

Tablo 1. Dahil edilen araştırmaların özellikleri

Kaynak	Örneklem	Cinsiyet (N)	Yaş	Etnik Köken	Ölçüm Aracı	Araştırma Deseni	İstatistiksel Analiz	Bulgular
Hassija ve ark. 2017	305	kadın		Kafkas, Latin, Afro-Amerikan, Asyalı-Amerikan, Amerikan yerlisi	PBI, YSQ-SF3, CTS-2	Korelasyonel	Doğrusal & hiyerarşik regresyon analizi	Kendini feda ve boyun eğme şemalarının, yakın partner şiddeti mağduriyeti ve uyumsuz ebeveynlik arasında aracı değişken olduğu bulunmuştur (p <.001).
Rahme ve ark. 2020	350	kadın		Lübnanlı	YSQ-SF3, PASP & PASNP, CASRS, RQ, PCL- C	Kesitsel	Stepwise doğrusal analizi	Bütün şema alanları yakın partner şiddeti mağduriyetiyle ilişkili bulunmuştur (p <.05)
Sójtá ve ark. 2023	96	kadın	20-55		YSQ-SF3, TRE	Korelasyonel	Hiyerarşik lojistik regresyon analizi	Kopukluk/reddedilme şema alanı ile yakın partner şiddeti mağduriyeti (p =.01), zedelenmiş sınırlar şema alanı ve yakın partner şiddeti mağduriyeti (p =.03) / gelecek yakın partner şiddeti mağduriyeti ve güvensizlik/istismat ve duygusal yoksunluk (p <.05) şemaları ilişkili bulunmuştur.
Taşkale ve Soygüt 2016	157	kadın		İspanyol olmayan beyaz, Amerikan-Hintli/Alaska yerlisi, Asyalı/Pasifik adalı, İspanyol ve siyahi	YPI, YSQ-SF3, YRAI, YCI	Korelasyonel	Hiyerarşik ikili lojistik regresyon analizi	Kopukluk/reddedilme şema alanı yakın partner şiddeti mağduriyetinde yordayıcıdır (p <.01)

Not: BDI = Beck Depression Inventory, B-YSQ-A = The Brief Form of the Young Schema Questionnaire for Adolescents, CADRI = The Conflict in Adolescent Dating Relationships Inventory, CASRS-12 = Child Abuse Self-Report Scale, CDAQ = Cyber Dating Abuse Questionnaire, CTQ = Childhood Trauma Questionnaire, CTQ-SF = Childhood Trauma Questionnaire Short Form, YSQ-SF3 = Young Schema Questionnaire-Short form, ECR-S = Experiences in Close Relationships, ETV = Exposure to Violence Scale, PBQ-SF = Personality Belief Questionnaire- Short Form, TCI = The Temperament and Character Inventory, YCI = Young Compensation Inventory, YPI = Young Parenting Inventory, YRAI = Young-Rygh Avoidance Inventory, CTS-2 = Conflict Tactics Scale - Revised. Örneklem Grubunun Özellikleri

Derlemeye dahil edilen 11 araştırmanın toplamda 5409 katılımcısı bulunmaktadır (n = 5409). Katılımcıların yaşları 13 - 81 aralığındadır. 5409 katılımcıdan, 4616 tanesi kadın, 793 tanesi erkektir. Beş araştırmada katılımcıların etnik kökeni belirtilmiştir: bir araştırma, katılımcıların etnik kökeninin Türk olduğunu (Atmaca ve Gençöz 2016), bir araştırma, katılımcıların etnik kökeninin İspanyol olduğunu (Calvete ve ark. 2018), bir araştırma, katılımcıların etnik kökeninin İtalyan olduğunu (Celsi ve ark. 2021), bir araştırma, katılımcıların etnik kökeninin Latin, Kafkas, Afro-Amerikalı, Asyalı-Amerikalı ve Amerikan yerlisi olduğunu belirtmiştir (Hassija ve ark. 2017) ve iki araştırma, katılımcıların etnik kökeninin Lübnanlı olduğunu belirtmiştir (Rahme ve ark. 2020, Rahme ve ark. 2026). Geri kalan altı çalışma katılımcılarının etnik kökenini belirtmemiştir. Sojta ve arkadaşları (2023) çalışmasında, 23 yakın partner şiddeti mağduru kadın katılımcının psikiyatrik tanısı olduğunu da belirtmiştir (Tablo 1). Bu derlemede bulunan araştırmaların katılımcılarının çeşitli etnik gruplardan oluşması, çalışmanın genellenebilirliğini artırmıştır. Katılımcıların geniş yaş aralığı da (13-65

years), derlemenin sonuçlarının dış geçerliliğine katkı sağlamaktadır. Ancak, kadın katılımcıların (4,616) erkek katılımcılara (793) kıyasla orantısız olan sayısı, bu derlemede cinsiyet dengesine ulaşamadığını göstermektedir. Bu dengesizlik, kadınlar arasında erkeklere kıyasla daha yüksek oranlarda görülen yakın partner şiddeti ile açıklanabilir. Bu demografik bilgiler, ruh sağlığı müdahalelerinin ve klinik uygulamaların geliştirilmesi için değerli bilgiler sağlar.

Ölçme ve Veri Sentezi

Derlemede kullanılan araştırmaların çoğunda Young (2003) tarafından geliştiren şema ölçekleri kullanılmış olup, bu ölçekler katılımcıların diline uygun olarak uyarlanmıştır. Ölçeklerin dil uyarlamaları şu şekildedir: Türkçe (Atmaca ve Gençöz 2016, Taşkale ve Soygüt 2016, Gündoğmuş ve ark. 2023), Portekizce (Borges ve Dell'Aglío 2020), İspanyolca (Calvete ve ark. 2018), İtalyanca (Celsi ve ark. 2021), Lehçe (Sójta ve ark. 2023), Arapça (Rahme ve ark. 2020, Rahme ve ark. 2026), ve Fransızca (Pietri ve Bonnet 2017) (Tablo 1). Araştırmalardan birinde kullanılan ölçekler için herhangi bir dil uyarlaması yapılmamıştır (Hassija ve ark. 2017). Her bir çalışmada kullanılan ölçeklerin ve uygulanan istatistiksel analizlerin detayları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Dahil edilen çalışmalar örneklem ve yaş aralıkları açısından çeşitlilik göstermektedir. Dahil etme kriterlerinden bağımsız olarak, Atmaca ve Gençöz (2016) tarafından yapılan çalışma, hem ergenleri hem de yetişkinleri kapsayan geniş yaş farklılığına sahip bir Türk örnekleminde yürütülmüştür. Ek olarak, Atmaca ve Gençöz (2016), Taşkale ve Soygüt (2016), Hassija ve arkadaşları (2017) ve Celsi ve arkadaşları (2021)'nin araştırmaları, Uluslararası Şema Terapi Derneği'ne bağlı yürütülen araştırmalardır. Derlemeye dahil edilen araştırmaların çoğu korelasyonel araştırma desenlerine sahipken, diğer araştırmalar deneysel, kesitsel, keşifsel ve boylamsal araştırma desenlerine sahiptir (Tablo 1).

Araştırmalardaki Yanıllık Riski

Derlemeye dahil edilen bütün araştırmalar nicel verilere sahip olduğundan, yanıllık riski değerlendirme aracı olarak the Standards Quality Assessment Criteria for Evaluating Primary Research Papers kullanılmıştır (Kmet ve ark. 2004). Bu değerlendirme aracı araştırmanın metodolojisini, bulgularını ve tartışma kısmını madde madde kontrol eden bir listeden oluşmaktadır. Kontrol listesindeki her madde 0 ile 2 puan arasında puanlanmakta, 2 puan kriterin tam olarak karşılandığını göstermektedir. Genel kalite puanı daha sonra 0 ile 1 aralığında standartlaştırılır; burada 0 hiçbir kriterin karşılanmadığını, 1 ise tüm kriterlerin tamamen karşılandığını gösterir. 1'e yakın olan puanlar çalışmanın kalitesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu değerlendirme sonucunda, beş araştırma yüksek kalite puanlarına ulaşmıştır: .95, .95, .86, .95 ve 1.00 (Atmaca ve Gençöz 2016; Hassija ve ark. 2017, Calvete ve ark. 2018, Rahme ve ark. 2020, Rahme ve ark. 2026). Kalan araştırmaların kalite puanları şu şekildedir: .70, .75, .75, .79, .62 ve .66 (Taşkale ve Soygüt 2016, Pietri ve Bonnet 2017, Borges ve Dell'Aglío 2020, Celsi ve ark. 2021, Gündoğmuş ve ark. 2023, Sójta ve ark. 2023).

Atmaca ve Gençöz (2016)'ün araştırmasında katılımcılar, kolayda örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Pratik olsa da, bu yaklaşım çalışmayı sınırlayabilir çünkü rastgeleleştirmenin azalmasına ve bulguların genellenebilirliğinin düşmesine yol açar. Borges ve Dell'Aglío (2020)'nin araştırmasında şema ölçeğinin Portekizce uyarlaması kullanılmış, ancak bu durum çalışmanın geçerliliği ve uyarlama süreci ile ilgili yöntemsel sınırlılıklar oluşturabilir. Ek olarak, katılımcıların çoğunluğunu kadınların oluşturması, bu araştırmadaki cinsiyet dağılımındaki eşitsizliği ve bunun potansiyel bir sınırlama oluşturmasını temsil etmektedir. Buna karşılık, Calvete ve arkadaşları (2018) çalışmasında değişimlerin zaman içinde incelenmesine olanak tanıyan bir boylamsal tasarım kullanılmıştır. Bu, çalışmanın sonuçlarını yorumlamak açısından metodolojik bir güç olarak değerlendirilebilir. Celsi ve arkadaşları (2021)'nin araştırmasının örnekleme ağırlıklı olarak psikoloji öğrencilerinden oluşmakta olup, yüksek eğitimli bir popülasyonu temsil etmektedir. Bu nedenle, bulguların dikkatli yorumlanması gerekir. Ayrıca, Calvete ve arkadaşları (2018) ile Celsi ve arkadaşları (2021) dışındaki çalışmalar yalnızca kadın katılımcıları içermekte olup, bu durum bulguların cinsiyet açısından genellenebilirliğini sınırlamaktadır.

Bireysel Çalışmaların Bulguları

Şema Alanları ve Yakın Partner Şiddeti Mağduriyeti

Bulgular değerlendirildiğinde, Taşkale ve Soygüt (2016) kopukluk/reddedilme şema alanının yakın partner şiddeti mağduriyetini öngördüğünü belirtmiştir ($B = .17, p < .01$). Benzer şekilde, Atmaca ve Gençöz (2016), çocuklukta yaşanan olumsuz erken deneyimlerin, yalnızca kopukluk/reddedilme şema alanının aracılığıyla, yaşamın ilerleyen dönemlerinde yakın partner şiddeti mağduriyetini yüksek oranda öngördüğünü raporlamıştır ($p < .001$). Aynı çalışma, yalnızca kopukluk/reddedilme şema alanının yakın partner şiddetini anlamlı şekilde öngördüğünü önermektedir ($p < .01$). Calvete ve arkadaşları (2018), aile içi şiddete tanık olmanın kopukluk/reddedilme şema alanının gelişimini aracılık ettiğini ve bunun da özellikle kadınlarda yakın partner şiddeti mağduriyetini öngördüğünü göstermiştir ($p < .05$). Sójta ve arkadaşları (2023), yakın partner şiddeti ile ilişkili dört şema alanını belirlemişlerdir: kopukluk/reddedilme, zedelenmiş otonomi, diğerleri yönelimlilik ile aşırı uyarılma ve bastırılmışlık (Sójta ve ark. 2023). Bu bulguların yanı sıra, kopukluk/reddedilme alanının ($p < .05$), zedelenmiş sınırlar alanına ($p < .05$) uygun şekilde, yakın partner şiddeti mağduru ve mağduru olmayan kadınlar popülasyonunda yakın partner şiddetini öngörebileceğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, kopukluk/reddedilme ile zedelenmiş sınırlar şema alanlarının yakın partner şiddeti mağduriyetinin önemli yordayıcılar olduğunu gösterirken, başkalarına yönelimlilik ile aşırı uyarılma ve bastırılmışlık şema alanlarının önemli yordayıcılar olmadığını ortaya koymaktadır (Sójta ve ark. 2023). Ayrıca, Gündoğmuş ve arkadaşları (2023), aşırı uyarılma ve bastırılmışlık şema alanı haricindeki tüm diğer şema alanlarının yakın partner şiddeti mağduriyetiyle anlamlı şekilde ilişkili olduğunu belirtmektedir ($p < .05$). Pietri ve arkadaşları (2017), deney grubundaki katılımcıların kopukluk/reddedilme şema alanında kontrol grubundakilere kıyasla daha yüksek puanlar aldığını bulmuşlardır ($p < .05$). Son olarak, Rahme ve arkadaşları (2026) hem fiziksel hem de fiziksel olmayan yakın partner şiddetinin, tüm beş şema alanıyla anlamlı şekilde ilişkili olduğunu bildirmişlerdir ($p < .001$).

Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Yakın Partner Şiddeti Mağduriyeti

Borges ve Dell'Aglío (2020) tarafından elde edilen sonuçlara göre, yakın partner şiddeti mağduru ergenler, terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/kötüye kullanılma, haklılık/üstünlük, kendini feda, onay arayıcılık, karamsarlık ve yüksek standartlar şemalarında anlamlı olarak daha yüksek puanlar göstermektedirler. Araştırma ayrıca anlamlı cinsiyet farklarını ortaya koymuştur: Kadın mağdurlar, erkek mağdurlara kıyasla terk edilme/istikrarsızlık ($p < .001$) ile zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık şemalarında ($p < .001$) daha yüksek puanlar almışlardır (Borges ve Dell'Aglío 2020). Bu bulgular, terk edilme korkusu ve tahammülsüzlüğünün, kadınların yakın ve samimi ilişkilerini sürdürmek amacıyla fiziksel veya psikolojik şiddeti tolere etme veya kabul etme olasılığını artırabileceğini düşündürmektedir.

Sójta ve arkadaşları (2023) tarafından yapılan çalışmaya göre, yakın partner şiddeti mağduru kadınlar, mağdur olmayan kadınlara kıyasla 13 şema ve dört şema alanında daha yüksek puanlar almışlardır ($p < .001$). Bu 13 şema şunları içermektedir: duygusal yoksunluk, terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/kötüye kullanılma, sosyal izolasyon/yabancılaşma, kusurluluk/utanç, başarısızlık, bağımlılık/yetersizlik, zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık, boyun eğme, kendini feda, duyguları bastırma, karamsarlık ve cezalandırıcılık. Bu nedenle bu araştırmanın sonuçları, erken dönem uyumsuz şemaların çoğunluğunun yakın partner şiddeti mağduriyetinde kaçınılmaz rol oynadığını göstermektedir. Duygusal yoksunluk ($p < .05$), güvensizlik/kötüye kullanılma ($p < .01$), boyun eğme ($p < .01$) ve kendini feda şemaları ($p < .01$) da yakın partner şiddeti mağduriyetiyle bağlantılı bulunmuştur (Pietri ve ark. 2017). Bu kanıtlar, yakın partner şiddeti mağduriyetinde erken dönem uyumsuz şemalarının rolünü vurgulamakta ve yaşam boyunca tekrar eden duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesinin uzun vadeli etkilerini ortaya koymaktadır (Pilkington ve ark. 2021).

Benzer şekilde, Rahme ve arkadaşları (2020), yakın partner şiddeti yaşayan kadınların, Partner Fiziksel Şiddet Ölçeği ve Partner Fiziksel Olmayan Şiddet Ölçeği puanlarının aşağıdaki şemalar açısından anlamlı derecede yüksek olduğunu bildirmişlerdir: duygusal yoksunluk, terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/kötüye kullanılma, sosyal izolasyon/yabancılaşma, kusurluluk/utanç, başarısızlık, bağımlılık/yetersizlik, zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık, gelişmemiş benlik, boyun eğme, kendini feda, duyguları bastırma, haklılık/üstünlük, onay arayıcılık, karamsarlık ve cezalandırıcılık ($p < .001$).

Bu bulgular, erken dönem uyumsuz şemalarının yakın partner şiddeti mağduriyeti riskini öngörmeye değerli yordayıcılar olabileceğini düşündürmektedir.

Celsi ve arkadaşları (2021), duygusal yoksunluk şemasının siber flört şiddetine maruziyeti anlamlı şekilde öngördüğünü bildirmiştir ($p < .001$). Diğer çalışmaların sonuçlarının aksine, Hassija ve arkadaşları (2017), yalnızca kendini feda ($p < .001$) ve boyun eğme ($p < .001$) şemalarının yakın partner şiddeti mağduriyeti ile ilişkili olduğunu ve bunların, yetersiz ebeveynlik—örneğin annelik bakımının yoksunluğu—ile yakın partner şiddeti sonuçları arasında aracılık ettiğini bulmuşlardır. Bu farklılıklar, örneklem özelliklerindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir: Hassija ve arkadaşları (2017) yalnızca kadın katılımcıları dahil ederken, Celsi ve arkadaşları (2021) hem kadın hem erkek katılımcıları içermiştir. Genel olarak, bu bulgular, erken dönem uyumsuz şemalardan kaynaklanan kırılganlıkların istismara açık ilişkilerde rol oynadığını göstermektedir. Özellikle, erken dönem uyumsuz şemalar; yetersiz annelik bakımı, duyguları bastırmayı veya karşılanmamış kişisel ihtiyaçları normalleştirmeyi öğrenmiş tepkiler gibi faktörlerle birlikte, olumsuz koşullarla başa çıkmak amacıyla yakın partner şiddetini ve istismarı tolere etmeyi veya normalleştirmeyi kolaylaştırabilir.

Tartışma

Bu sistematik derlemenin ana amacı, şema alanları, erken dönem uyumsuz şemalar ve yakın partner şiddeti mağduriyeti arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu derlemeye yön veren araştırma sorusu şudur: “Yakın partner şiddeti mağduriyetinde en sık gözlemlenen erken dönem uyumsuz şemalar ve şema alanları hangileridir?” Kullanılan yalnızca iki araştırma bütün şema alanları ve yakın partner şiddeti mağduriyetini ilişkili bulmuştur. Mevcut derlemenin temel bulgularından biri, çoğu çalışmada rapor edildiği üzere (Celsi ve ark. 2021), kopukluk/reddedilme şema alanının yakın partner şiddeti mağduriyetiyle ilişkili birincil şema alanı olduğudur.

Şema Teorisine göre, kopukluk/reddedilme şema alanı en zorlu alanlardan biridir; çünkü genellikle bağlanma güçlükleriyle ilişkili olan, erken çocuklukta karşılanmamış duygusal ihtiyaçlardan kaynaklanan kırılganlıkları vurgular (McLean ve ark. 2014). Bu şema alanı aidiyet, anlaşılıyor olma ve kabul görme ihtiyacını yansıttığından, çocuklukta bu alanlardaki ihtiyaçların karşılanmaması, yakın partner şiddeti mağdurlarının bağlantıyı sürdürmenin bir yolu olarak şiddeti normalleştirmelerine yol açabilir (Celsi ve ark. 2021).

Kopukluk/reddedilme şema alanına ek olarak, zedelenmiş otonomi, diğerleri yönelimlilik ve yüksek standartlar şema alanları da yakın partner şiddeti mağduriyetiyle bağlantılı bulunmuştur. Yüksek standartlar şema alanındaki bireyler, aşırı derecede yüksek beklentileri sebebiyle kendilerini suçlama ve eleştirmeye yatkın olabilirler, bu durum, devam eden şiddete rağmen ilişkileri sürdürmeye katkıda bulunabilir (Borges ve Dell’Aglia 2020). Aynı şekilde, zedelenmiş otonomi şema alanındaki mağdur kadınlar kendilerini yakın partnerlerine bağımlı bireyler olarak algılayabilirler (Borges ve Dell’Aglia 2020). Kopukluk/reddedilme şema alanındaki bireylerin yakın partner şiddeti yaşama olasılığının daha yüksek olduğuna ilişkin bulgu, bu derlemenin en dikkat çeken sonuçlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Derlenen çalışmalara göre, bu uyum bozucu şemalar, terk edilme hissi ve korkusu gibi güvensiz ilişkilere girme riskini artıran duygusal kırılganlıklara neden olabilir (Calvete ve ark. 2018). Bireyler, genellikle erken yaşantılar yoluyla oluşan uyumsuz şemaları gelecekteki ilişkilerine taşır ve bu kalıpları fark etmek ya da yıkmakta zorlanır. Bu kalıplar, çocukluktan itibaren psikolojik konfor alanlarının bir parçası haline gelmiş olabilir (Atmaca ve Gençöz 2016). Bu nedenle, bu sistematik derlemenin öne çıkardığı önemli bir bulgu, çocuklukta erken ilişki deneyimlerinin sonraki yaşam üzerinde kalıcı bir iz bırakabileceği ve psikopatolojik davranışlara katkıda bulunabileceğidir. Ayrıca, erken dönem uyumsuz şemaların, yakın partner şiddetinin ve bunların etkileşimlerinin birbirini pekiştirebileceği, bireylerin hem olumsuz deneyimlerini hem de bunların temel nedenlerini fark etmelerini zorlaştıran kendini sürdüren bir döngü yaratabileceği de önemle vurgulanmalıdır (Borges ve Dell’Aglia 2020). Bulgular ayrıca, özellikle duygusal yoksunluk, terk edilme/istikrarsızlık ile zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık şemalarının, bireylerin romantik ilişkilerdeki duygusal kırılganlıklarını yansıttığını ortaya koymaktadır. Bu eğilimler, bireylerin erken bakım verenlerini andıran partnerleri seçerek istismara uğrayabilecekleri ilişkilere girmelerine yol açabilir ve klinisyenler için hedefe yönelik müdahaleler konusunda önemli bilgiler sunar (Atmaca ve Gençöz 2016).

Çeşitli klinik müdahale teknikleriyle bireyler kendi erken dönem uyumsuz şemalarının farkına varabilir ve uyumlu bilişler geliştirebilir, bu da onların mevcut veya gelecekteki güvensiz ilişkileri tanımlamalarını ve ele almalarını sağlar (Atmaca ve Gençöz 2016). Bu şemaların şema terapisi aracılığıyla bilinçli farkındalığını artırmak, erken dönem uyumsuz şemaların eleştirel bir şekilde incelenmesini ve yeniden yapılandırılmasını kolaylaştırır.

Şema terapi, çeşitli teorik ve terapötik yaklaşımları içeren kapsamlı bir klinik müdahale modelidir. Bu yaklaşım, bağlanma kuramı, bilişsel-davranışçı terapi ve psikodinamik terapiden beslenmektedir (Van Vreeswijk ve ark. 2014). Şema terapinin özünde, bireylerin mevcut davranışsal kalıplarını erken çocukluk deneyimleri bağlamında yorumlamak için şemalar, şema modları ve başa çıkma mekanizmaları merkezi kavramlar olarak vurgulanır. Hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemini kapsayan bir öz kavramı üzerinden bireyin dünya görüşünü anlamak için bir çerçeve sunar (Stevens ve Roediger 2016). Şema terapi aracılığıyla bireyler, erken dönem uyumsuz şemalarını ve bu şemaların kendilerini ve dünyayı algılama biçimlerini nasıl şekillendirdiğini daha derinlemesine anlayabilir. Şema terapi müdahalelerinin temel amacı, uyumsuz şemaları daha uyumlu ve olgun alternatiflerle değiştirmektir. Ayrıca, şema terapi, bireylerin mevcut ilişki kalıplarını ve duygusal zorluklarını erken dönem uyumsuz şemalar bağlamında anlamalarına destek olur.

Psikopatolojik bakış açısıyla bakıldığında şema terapi, depresyon ve kişilik bozukluklarının tedavisinde en etkili tedavi yaklaşımlarından biri olarak tanımlanmaktadır (Bakos ve ark. 2015). Ayrıca, şema terapi, kişilerarası ilişkileri geliştirmek ve yakın partner şiddetini önleme çabalarını ilerletmek için yeni bakış açıları sunar. Beckley (2022) tarafından gerçekleştirilen bir vaka çalışmasında, 40 yaşında bir yakın partner şiddeti failine uygulanan terapötik müdahaleler sonucunda, erken çocuklukta karşılanmamış ihtiyaçları ve erken dönem uyumsuz şemaları ele alındığında şiddet davranışının azaldığı gösterilmiştir. Ancak, şema terapinin yakın partner şiddeti mağduriyetindeki rolünü ve etkinliğini araştıran çalışmalar hâlâ sınırlıdır. Şema terapinin, yakın partner şiddeti failiyetinde yenilikçi bir terapötik müdahale olarak kanıtlanmış etkinliği göz önüne alındığında, bu yaklaşımın yakın partner şiddeti mağduriyeti bağlamında uygulanması—hem yakın partner şiddetini önlemek hem de istismara uğrayan ilişki kalıplarına farkındalığı artırmak amacıyla—büyük önem taşımaktadır.

Mevcut sistematik derleme, dikkate alınması gereken birkaç güçlü ve sınırlı yön sunmaktadır. Bu derleme, son on yılda yayımlanan araştırmaları kapsayarak güncel bulgulara ulaşmayı ve güçlü psikometrik özelliklere sahip yeni yöntemsel yaklaşımları yansıtmayı hedeflemektedir. Ayrıca, derlemeye dahil edilen örneklemeler kültür, yaş, cinsiyet ve psikiyatrik tanı durumları açısından çeşitlilik göstermektedir, bu da temsil edilen bakış açıları çeşitliliğini artırmaktadır. Ancak araştırmaların çoğu yakın partner şiddetinin kadın mağdurlarına odaklanmakta olup, yalnızca sınırlı sayıda araştırma her iki cinsiyetteki mağdurları ele almaktadır. Sonuç olarak, mevcut derleme, heterojen bir popülasyona sahip değildir. Bu durum, çalışmanın dış geçerliliğini azaltmakta ve bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Gözlemlenen cinsiyet dengesizliği, kısmen kadınlarda yakın partner şiddeti riskinin daha yüksek olmasına ve kadınların araştırmalara göreceli olarak daha fazla katılım göstermelerine bağlanabilir. Gelecek araştırmalarda, hem kadın hem de erkek nüfuslarda yakın partner şiddeti mağduriyetinin incelenmesine öncelik verilmelidir. Ek olarak, bu derleme için seçilen bütün araştırmalar nicel araştırmalardır (ilişkisel ve kesitsel desenlere sahip vs.). Gelecekte yapılacak olan sistematik derlemelerde hem nicel hem de nitel araştırmaların dahil edilmesi bu konunun daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayabilir. Ayrıca, mevcut derlemenin bulgularına dayanarak herhangi bir nedensel ilişki çıkarılamayacağı vurgulanmalıdır.

Bu derlemenin güçlü yönleri arasında son on yılda yayımlanmış çalışmaları bilinçli olarak dahil etmesi yer almakta, böylece güçlü psikometrik özelliklere sahip güncel yöntemleri kapsamakta ve mevcut bulguları yansıtmaktadır. Mevcut çalışmanın güçlü ve sınırlı yönleri dikkate alındığında, gelecekteki sistematik derlemeler, kanıtların daha kapsamlı bir analizini sağlamak amacıyla hem nitel hem nicel araştırmaları birleştirebilir. Ayrıca, gelecekteki çalışmaların, ağırlıklı olarak kadın heteroseksüel nüfusa odaklanmak yerine, yakın partner şiddeti mağduriyeti ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiye dair bulguların genellenebilirliğini artırmak amacıyla tüm cinsiyetlerden ve farklı cinsel yönelimlerden mağdurların dahil edilmesine öncelik vermesi önemlidir.

Mevcut derleme, farklı kültürel geçmişlerden gelen katılımcılara sahip çalışmalarını içermekle birlikte, erken dönem uyumsuz şemaların gelişimindeki kültürel farklılıkları özel olarak ele almamaktadır. Kültürel normlar, cinsiyet rolleri ve aile dinamikleri, hem erken dönem uyumsuz şemaların oluşumunu hem de yakın partner şiddeti mağduriyeti riskini etkileyebilir. Düşük sosyoekonomik durum, sınırlı eğitim ve madde kullanımı gibi diğer bağlamsal faktörler de erken dönem uyumsuz şemaların gelişimine ve yakın partner şiddetine karşı kırılganlığa katkıda bulunabilir. İncelenen çalışmalardaki örneklemeler ağırlıklı olarak daha düşük eğitim düzeyine sahip katılımcılardan oluşmaktadır. Kyle (2022) ayrıca, düşük sosyoekonomik durum, genç yaş ve depresyonun kadınlarda yakın partner şiddeti mağduriyetinin temel yordayıcıları olduğunu belirtmiştir.

Mevcut derlemedeki çalışmalarda çok ırklı katılımcılar ve etnik azınlık gruplarından bireyler yer almaktadır. Kyle (2022) belirttiği üzere, yakın partner şiddeti yaygınlığı, etnik azınlık ve çok ırklı nüfuslarda daha yüksek olma eğilimindedir. Buna karşın, İspanyol olmayan Beyaz ve Asyalı kadınlarda yaşam boyu yakın partner şiddeti oranları %40'ın altında iken, İspanyol olmayan Siyahi ve Amerikan Yerlisi/Alaska Yerli kadınlarda bu oran %40'ın üzerinde görülmektedir. Ayrıca, kültürlerarası araştırmalar, yakın partner şiddeti yaşayan Afro-Amerikalı ve Latin/İspanyol kadınların, Beyaz kadınlara kıyasla ruh sağlığı desteği arama olasılıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir (Satyen ve ark. 2019). Bu farklılıklar, kısmen düşük sosyoekonomik durum ve eğitim düzeyleri ile açıklanabilir. Bu durumlar, etnik azınlık kadınlarda yakın partner şiddetine karşı kırılganlığı artırabilir ve yardım arama davranışlarını azaltabilir.

Kültürel yönelim, erken dönem uyumsuz şemaların gelişimini ve yakın partner şiddetine verilen tepkileri de şekillendirebilir. Sorkhabi (2012) belirttiği gibi, ebeveynlik stilleri ve çocukların ebeveyn davranışlarını yorumlama biçimleri bireyci ve toplumcu kültürler arasında farklılık gösterir. Bu tür farklılıklar, farklı uyumlu ve uyumsuz şemaların oluşmasına yol açabilir ve bu şemalar kültürel bağlama göre farklı şekillerde algılanıp ifade edilebilir. Buna göre, kültürel normlar, eğitim düzeyleri ve sosyoekonomik durum, hem partner istismarı algılarını hem de yakın partner şiddetine verilen tepkileri etkiler. Bu faktörler, kültürel olarak bilinçli anlayış ve müdahalelerin sağlanması için araştırmalarda ve klinik uygulamalarda dikkatle ele alınmalıdır.

Sonuç

Bu sistematik derlemenin birincil amacı, son on yılın literatüründeki yakın partner şiddeti mağduriyeti ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiye dair bulguları sentezlemektir. Seçilen bütün araştırmalar erken dönem uyumsuz şemalar ve şema alanlarının yakın partner şiddetiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Genel olarak, özellikle duygusal yoksunluk, güvensizlik/istismar, terk edilme/istikrarsızlık, diğerleri yönelimlilik ve zarar görmeye veya hastalığa karşı savunmasızlık şemalarının yer aldığı kopukluk/reddedilme alanı, yakın partner şiddeti mağduriyetiyle en güçlü şekilde ilişkili olarak öne çıkmaktadır. Bu şemalar, yakın partner şiddeti mağduriyetinin altında yatan dinamikleri açıklamada kritik bir rol oynamaktadır. Az sayıda araştırma da yakın partner şiddeti mağduriyeti ile yüksek standartlar, kendini feda ve zedelenmiş otonomi şema alanları arasında ilişki bulunduğunu raporlamıştır. Çoğu çalışma, erken dönem uyumsuz şemaların gelecekteki yakın partner şiddeti mağduriyetini öngörmedeki rolünü vurgulamaktadır. Bu nedenle, erken dönem uyumsuz şemalar ve yakın partner şiddeti mağduriyeti üzerine yapılan araştırmaları anlamak ve doğru yorumlamak, yakın partner şiddeti mağdurlarına yönelik etkili müdahaleler için kritik öneme sahiptir. B

u sistematik derlemenin bulguları, ayrıca, erken dönem uyumsuz şemaların ve ilgili deneyimlerin şiddet ortaya çıkmadan önceki etkilerini fark ederek tüm yakın partner şiddeti türlerine karşı önleyici önlemlerin önemini altını çizmektedir. Ayrıca, klinisyenler için bu derleme, şema terapinin danışanların gelecekte yakın partner şiddeti riski fark etmelerine yardımcı olma ve mağdurlar için müdahaleleri yönlendirme konusundaki değerini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, gelecekteki araştırmalar, şema terapinin yakın partner şiddeti mağdurları için bir müdahale olarak etkinliğini incelemelidir.

Gelecekteki derlemelerde erkek yakın partner şiddeti mağdurlarına odaklanmak, bulguların genellenebilirliğini artıracaktır. Benzer şekilde, farklı cinsel yönelimlere sahip bireylerin dahil edilmesi de değerli yeni bakış açıları sunabilir. Daha derinlemesine bilgiler elde etmek için nitel araştırmaların da bu derlemelere dahil edilmesi mümkündür. Bu yaklaşım, katılımcıların kişisel deneyimlerini, duygularını ve

düşüncelerini sayısal verilerin ötesinde daha zengin bir şekilde keşfetmeyi sağlar. Klinik açıdan bakıldığında, yakın partner şiddeti ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi, şema terapinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Kaynaklar

- Allison CJ, Bartholomew K, Mayseless O, Dutton DG (2008) Love as a battlefield: attachment and relationship dynamics in couples identified for male partner violence. *J Fam Issues*, 29:125-150.
- Atmaca S, Gençöz T (2016) Exploring revictimization process among Turkish women: the role of early maladaptive schemas on the link between child abuse and partner violence. *Child Abuse Negl*, 52:85-93.
- Bakırcı K (2015) İstanbul sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 4:133-204.
- Bakos DS, Gallo AE, Wainer R (2015) Systematic review of the clinical effectiveness of schema therapy. *Contemp Behav Health Care*, 1:11-15.
- Bandura A, Walters RH (1977) *Social Learning Theory*. New Jersey, Prentice Hall.
- Beckley K (2022) Schema chemistry: an interpersonal framework for making sense of intimate partner violence. *J Clin Psychol*, 7:38-49.
- Borges JL, Dell'Aglia DD (2020) Early maladaptive schemas as predictors symptomatology among victims and non-victims of dating violence. *Contextos Clínicos*, 13:424-450.
- Bosmans G, Braet C, Van Vlierberghe L (2010) Attachment and symptoms of psychopathology: early maladaptive schemas as a cognitive link? *Clin Psychol Psychother*, 17:374-385.
- Calvete E, Gámez-Guadix M, Fernández-Gonzalez L, Orue I, Borrajo E (2018) Maladaptive schemas as mediators of the relationship between previous victimizations in the family and dating violence victimization in adolescents. *Child Abuse Negl*, 81:161-169.
- Celsi L, Paleari FG, Fincham FD (2021) Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas as predictors of cyber dating abuse: an actor-partner interdependence mediation model approach. *Front Psychol*, 12:623646..
- Craane B, Dijkstra P, Stappaerts K, De Laat A (2013) Methodological quality of a systematic review on physical therapy for temporomandibular disorders: influence of hand search and quality scales. *Clin Oral Investig*, 17:295-303.
- Ehrensaft MK, Cohen P, Brown J, Smailes E, Chen H, Johnson JG (2003) Intergenerational transmission of partner violence: a 20-year prospective study. *J Consult Clin Psychol*, 4:741-753.
- Finkel EJ, Slotter EB (2007) An attachment theory perspective on the perpetuation of intimate partner violence. *De Paul Law Rev*, 56:895-908.
- Gündoğmuş AG, Doğan Bulut S, Koçyiğit Y, Şafak Y, Welkin Haksar L (2023) The relationships between intimate partner violence and attachment, personality features, and early maladaptive schemas. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 26:91-103.
- Halpern CT, Oslak SG, Young ML, Martin SL, Kupper LL (2001) Partner violence among adolescents in opposite-sex romantic relationships: findings from the national longitudinal study of adolescent health. *Am J Public Health*, 91:1679-1685.
- Hassija CM, Robinson D, Silva Y, Lewin MR (2017) Dysfunctional parenting and intimate partner violence perpetration and victimization among college women: the mediating role of schemas. *J Fam Violence*, 33:65-73.
- Henderson AJ, Bartholomew K, Trinke SJ, Kwong MJ (2005) When loving means hurting: An exploration of attachment and intimate abuse in a community sample. *J Fam Violence*, 20:219-230.
- Jennings WG, Okeem C, Piquero AR, Sellers CS, Theobald D, Farrington DP (2017) Dating and intimate partner violence among young persons ages 15-30: evidence from a systematic review. *Aggress Violent Behav*, 33:107-125.
- Karabacak Çelik A, Balcı Çelik S (2022) Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin yordanmasında ego durumları ve erken dönem uyumsuz şemaların rolünün incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20:911-929.
- Keles B, McCrae N, Grealish A (2019) A systematic review: the influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. *Int J Adolesc Youth*, 25:79-93.
- Kmet LM, Lee RC, Cook LS (2004) *Standard Quality Assessment Criteria for Evaluating Primary Research Papers from a Variety of Fields*. Edmonton, Alberta Heritage Foundation for Medical Research.
- Kyle J (2022) Intimate partner violence. *Med Clin North Am*, 107:385-395.
- Lewis SF, Fremouw W (2001) Dating violence: a critical review of the literature. *Clin Psychol Rev*, 21:105-127.
- Lu Y, Van Ouytsel J, Temple JR (2021) In-person and cyber dating abuse: a longitudinal investigation. *J Soc Pers Relat*, 38:3713-3731.
- Martin R, Young J (2010) *Schema Therapy*, 3rd ed. New York, Guilford Press.
- McHugh ML (2012) Interrater reliability: the kappa statistic. *Biochem Med*, 22:276-282.
- McLean HR, Bailey HN, Lumley MN (2014) The secure base script: associated with early maladaptive schemas related to attachment. *Psychol Psychother*, 87:425-446.

- Offenhauer P, Buchalter A (2011) Teen Dating Violence: A Literature Review and Annotated Bibliography. Mishawaka, Bibliogov.
- Page MJ, Moher D, Bossuyt P, Boutron I, Hoffmann T, Cindiy D et al. (2020) Prisma 2020 explanation and elaboration: updated guidance and exemplars for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372: n160.
- Pietri M, Bonnet A (2017) Analysis of early representations and personality among victims of domestic violence. *Eur Rev Appl Psychol*, 67:199-206.
- Pilkington PD, Bishop A, Younan R (2021) Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas in adulthood: a systematic review and meta-analysis. *Clin Psychol Psychother*, 28:569-584.
- Raufaeli E, Bernstein DP, Young JE (2013) Şema Terapi: Ayrıncı Özellikleri (Trans. Miray Şaşioğlu). İstanbul, Psikonet Yayınları.
- Rahme C, Haddad C, Akel M, Khoury C, Obeid H, Hallit S et al. (2020) Correlation between early maladaptive schemas and violence against women among a representative sample from a Lebanese population: results of a cross-sectional study. *Res Sq*; doi: 10.21203/rs.2.21667/v1.
- Rahme C, Haddad C, Akel M, Khoury C, Obeid H, Fekih-Romdhane F et al. (2026) The relationship between early maladaptive schemas and intimate partner violence against women: the moderating effect of childhood trauma. *J Interpers Violence*, 41:320-344.
- Satyen L, Rogic AC, Supol M (2019) Intimate partner violence and help-seeking behaviour: a systematic review of cross-cultural differences. *J Immigr Minor Health*, 21:879-892.
- Sorkhabi N (2012) Parent socialization effects in different cultures: significance of directive parenting. *Psychol Rep*, 110:854-878.
- Sójta K, Margulska A, Jóźwiak-Majchrzak W, Grażka A, Grzelczak K, Strzelecki D (2023) Cognitive-affective risk factors of female intimate partner violence victimization: the role of early maladaptive schemas and strategic emotional intelligence. *Brain Sci*, 13:1118.
- Stevens BA, Roediger E (2016) *Breaking Negative Relationship Patterns: A Schema Therapy Self-help and Support Book*. Chichester, Wiley.
- Sugarman DB, Hotaling GT (1989) *Dating Violence: Prevalence, Context, and Risk Markers*. New York, Praeger.
- Taşkale N, Soygüt G (2016) Risk factors for women's intimate partner violence victimization: an examination from the perspective of the schema therapy model. *J Fam Violence*, 32:3-12.
- Unlu G, Cakaloz B (2016) Effects of perpetrator identity on suicidality and nonsuicidal self-injury in sexually victimized female adolescents. *Neuropsychiatr Dis Treat*, 12:1489-1497.
- UN Women. (2025) Facts and figures: ending violence against women. <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures> (Accessed 25.11.2024).
- Van Vreeswijk M, Broersen J, Schurink G (2014) *Mindfulness and Schema Therapy: A Practical Guide*. Sussex, Wiley.
- Young JE (1998) Young Schema Questionnaire--Short Form (YSQ-SF, YSQ-S, YSQ) [Database record]. APA PsycTests.
- Young JE, Brown G (2005) Young Schema Questionnaire - Short Form Version 3 (YSQ- S3). APA PsycTests.
- Young JE, Klosko JS, Weishaar ME (2003) *Schema Therapy: A Practitioner's Guide*. New York, Guilford Press.

Yazarların Katkıları: Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olunduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Etik Onay: Bu çalışma bir derleme yazısı olduğu için etik onaya gerek yoktur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

Authors Contributions: The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Ethical Approval: This review study does not require ethical clearance.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared.

Financial Disclosure: No financial support was declared for this study..